

Elizabeth Subercaseauxová

Robert Schumann:

Kudba

pro Kláru

Stíny vášně

Osud geniálního skladatele Roberta Schumanna

a jeho životní lásky Kláry

Elizabeth Subercaseauxová
Robert Schumann:
HUDBA PRO KLÁRU

Elizabeth Subercaseauxová

**Robert Schumann:
HUDBA PRO KLÁRU**

Přeložila

Jana Suchánková

Copyright © 2014 Elizabeth Subercaseaux
Translation © Jana Suchánková, 2014
Czech edition © Metafora, 2015

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-769-6 (PDF)

Mé drahé sestře
Ximeně Subercaseauxové-Sommerhoffové

Na památku naší maminky,
Gerdy Sommerhoffové-Ruerové

PŘEDMLUVA AUTORKY

Dětství jsem strávila v Chile, v zemi, o níž Robert a Klára Schumannovi pravděpodobně nikdy neslyšeli. Ale my jsme u nás doma jejich přítomnost pociťovali odjakživa. Moje matka, Gerda Sommerhoffová, byla vnučkou Elise Schumannové, dcery dvou hudebních umělců, Roberta a Kláry. Matka si své předky nesla životem jako čestné vyznamenání nejen proto, že její babička Elise byla dcerou tak slavného páru, ale také proto, že se stala nejdůležitější osobou jejího dětství.

Když zemřel Elisin manžel, Louis Sommerhoff, odstěhovala se Elise s jedním ze svých synů, Walterem, a třemi vnučkami – mou matkou a jejími dvěma sestrami – do Holandska. Maminka strávila s babičkou celé dětství a milovala ji nadevše.

Elise byla silná žena, stejně jako Klára Schumannová, byla okouzlující, vynikající klavíristka, v hudbě byla přísná a disciplinovaná, ale jako babička něžná a chápající.

Maminka nám často vyprávěla o životě v domě v Harlemu poblíž Kenauparku, o dobrodružstvích během letních prázdnin, které trávila ve vile Sommerhoff v Domburgu, o procházkách s babičkou Elise, o tom, jak byla babička neúprosná, jakmile měly děti hrát na klavír, o úctě, již celá rodina cítila ke Kláře a Robertovi Schumannovým, o geniálním Robertu Schumannovi, jenž zemřel v ústavu pro choromyslné, a o neuvěřitelné

síle Kláry Schumannové, která jej přežila o celých čtyřicet let a sama musela vychovat sedm dětí, z nichž čtyři zemřely dřív než ona.

V dětství mi připadalo úplně běžné, že je maminka pravnučkou německých hudebních umělců a s kamarádkami ve škole jsem o tom mluvívala jen zřídka. Ale jak jsem dospívala a seznamovala se s jejich dílem, uvědomovala jsem si, že to nebyli obyčejní a běžní praprarodiče, ale jedni z největších génů německého romantismu.

Musel uběhnout nějaký čas, téměř celý můj život, abych se cítila natolik zralá a klidná, že jsem mohla uskutečnit jedno dávné přání – vyhledat veškeré dostupné informace o rodině Schumannových, najít jejich životopisy, dopisy, deníky, skladby, navštívit domy, v nichž žili, poslechnout si jejich díla a poznat jejich životy, abych o nich mohla napsat román, do něhož jsem dnes vepsala poslední tečku.

Byla to úžasná cesta. Jsem jim tak blízko, až se mi někdy zdá, že je vidím před sebou. Slyším je hovořit. Když otevřu klavír, cítím vedle sebe Roberta a vidím Kláru, jak ukazuje na klaviaturu a učí mě to, co ji učil její otec: „Raz a dva a tři, počítej doby, nezastavuj se, hra na klavír je rytmus, musí plynout jako řeka.“

Znám je, jako bychom žili ve stejné době, věřím, že se mi podařilo napojit se na proud jejich myšlenek, a jsem přesvědčena, že tam, kde teď jsou, cítí emoce praprapravnuky ztracené v čase, která si dovolila narušit jejich spánek.

Wallingford, Pensylvánie,
červen 2013

Robert Schumann

se narodil v saském Cvikově v pátek 8. června 1810.

Zemřel v Endenichu poblíž Bonnu

v úterý 29. července 1856.

Klára Wiecková

přišla na svět v Lipsku v pondělí 13. září 1819.

Smrt ji zastihla ve Frankfurtu nad Mohanem

ve středu 20. května 1896.

VÁŠEŇ

KLÁRA

Julie nesla v náručí malého Emila; Ferdinand a Felix drželi vědro s vodou. Byli jsme v domku v Lichtentaleru. Hrála jsem *Träumerei* a děti mě zdálky pozorovaly... chudinky děti. „Pojďte sem!“ volala jsem na ně. „Pojďte si to poslechnout!“ Pak jsem se otočila a uvědomila si, že jsou to jenom představy, za mnou nebylo nic než prázdná bílá zeď. Právě v takových chvílích jsem se snažila pevně zachytit hudby, jediného záchranného kruhu, který jsem znala. Prsty mě neposlouchaly, nemohla jsem dýchat, chyběly mi síly. Byl to sen plný úzkosti a bezútěšnosti, stejně jako všechny moje sny, které se mi o nich zdají. Čtyři z mých dětí zemřely a chudák Ludwig je zaživa pohřbený v ústavu pro choromyslné. Už mi nezbylo nic než pláč. Žena zestárne, když pochová svoje děti.

Neuralgie mi vzala veškerou energii, vůbec si nedokážu představit, co by ze mě zbylo, kdybych nemohla hrát. To už by bylo lepší zemřít. Nejsou to veselé myšlenky, ale v těchto dnech se necítím zrovna šťastná.

Dnes jsem to pověděla Eugenii.

„Nesmíš na to pohlížet takhle, mami. Vypadáš sklíčeně... tyhle věci se prostě dějí.“

„To ten dopis od pana Brahmse, je to tak?“ zeptala se ode dveří Marie.

„Co má být s Johannesovým dopisem?“

„Kvůli němu jsi tak utrápená,“ dodala Marie.

„Připravím ti šálek čokolády,“ nabídla Eugenie a spěšně se zvedla. Když odcházela z místnosti, poznamenala ještě: „Pan Brahms umí být pěkně nepříjemný.“

Marie má pravdu. Johannesova slova ve mně zanechala trpkou pachutí. Přestože stárne, dosud se nenaučil jednat vlídně. Odmítá pochopit důvod mé podrážděnosti. Při čtení časopisu *Signal* jsem zjistila, že se Wüllner chystá vydat originální verzi Robertovy *Čtvrté symfonie*, kterou získal od Johanneše. Jak mi tohle mohl vůbec udělat? Jakým právem dává Robertovu symfonii Wüllnerovi bez mého souhlasu? A ještě ke všemu zrovna Wüllnerovi! Jednomu z hudebníků, ke kterému nemám téměř žádný vztah. Johannes tvrdí, že jsem to autorizovala, ale to není pravda. Možná jsem jen tak mimochodem prohodila, že by se mohla publikovat původní verze symfonie, ale v životě jsem k tomu nedala souhlas. A teď vidím, že už je všechno zařízené. Co si myslí, že udělám? Že tuhle drzost jen tak přehlédnu? Stěžuje si, jak je můj dopis „krutý“. Prohlašuje, že můj problém je, že se zdráhám připojit jeho jméno vedle Robertova. Nemůžu uvěřit, že by si Johannes mohl myslet, že nechci vidět jeho jméno vytištěné u jména mého muže! Komu se snaží něco tak absurdního namluvit? Ne, můj dopis nebyl přívětivý. Samozřejmě že jsem v něm dala najevo svůj hněv, napsala jsem, že celá záležitost pro mě není ničím jiným než další nepříjemnou zkušeností, a on mi na to odpověděl: *Po čtyřiceti letech věrné služby (nebo jak chceš nazývat náš vztah) se mě velmi dotýká, když slyším, že nejsem nic jiného než další nepříjemná zkušenost.*

Přečetla jsem jeho dopis Marii.

„To není nic nového,“ pokrčila rameny, „promiň, že ti to povídám na rovinu, mami, ale víš, mezi tebou a panem Brahmseem panuje stará zášť a nikdy jste si to nedokázali vyříkat. Ta záležitost s otcovou symfonií je jen záminka. V posledních letech jsem si všimla, jak se navzájem čím dál víc odcizujete. Vždyť ho znáš, ma-

mi! Víš přece, jak dokáže být neohrabaný, když se má vyjádřit.“

Jisté je, že Johannes má zvláštní dar skrývat dobrosrdečnost. Už mě to unavuje. Unavuje mě jeho hrubost a už mě nebaví jeho neobratné vtipy. Stojí mě příliš mnoho sil chápat jeho chladnou ironii, jeho nedostatek citu... Vím, že v hloubi duše takový není, ale i tak mě to rmoutí.

Ano, už tolikrát předtím jsem se cítila svým drahým přítelem odstrkovaná. A žárlila jsem na všechny ty slečny, do nichž se zamilovával. Dokonce i na své kamarádky. Musím přiznat, že jsem někdy žárlila i na Elisabeth von Herzogenberg a že se za to sama před sebou stydím. Jak jsem vůbec mohla žárlit na Liesl? Na tak fascinující bytost, talentovanou, krásnou. Vždycky mi připomínala mou Julii. Také měla zelené oči se zlatými skvrnkami, ale Lieseliny oči hleděly na svět s triumfálním výrazem, zatímco má Julie se dívala, jako by se bála, že každou chvíli přijde nějaká bouře. Byla vynikající klavíristkou, schopnou napsat zpaměti celou větu Johannesovy symfonie, přestože ji slyšela pouze jedinkrát. Zbožňovala jej.

Marie má pravdu. V posledních letech se jeden druhému vzdalujeme. Ale neřekla jsem nic. Posadila jsem se ke klavíru a zahrála Robertovu *Romanci F dur*. Tohle je jedna z jeho skladeb, která mě k němu nejvíce přibližuje. K jeho bolesti. Tehdy se nacházel na dně propasti, a přesto byl schopen proměnit smutek v tento nádherný souzvuk tónů. Je nostalgická a zároveň krásná.

Včera mi bylo sedmdesát pět let. Mám strach ze smrti. Ještě nechci umřít. Ať mi dá nebe ještě pár let, vnoučata mě zatím potřebují. Když jsem se rozhodla přivést domů jedno ze šesti Ferdinandových dětí, všichni tvrdili, že starat se o chlapečka bude pro člověka v mém věku příliš náročné. Malý Ferdinand je u nás spokojený a pro Marii a Eugenii je jako vlastní syn. A co by bylo s Marií a Eugenií, kdybych je opustila? Když mě Eugenie slyší takhle

mluvit, sarkasticky se usmívá. „Dovol, abych se zasmála tvým obavám, mami, jsme padesátileté dámy a ty se bojíš nás opustit.“ Dnes odpoledne jsem si poprvé uvědomila, že jsem stará. Nikdy jsem se necítila stará. Možná je to tím, že už nemůžu hrát tak jako dřív, že už nemám energii, neposlouchají mě ruce, doléhá na mě věk a nevydržím u klavíru sedět dvě hodiny. Před časem jsem přestala hrát na veřejnosti, hraji už pouze pro přátele a pro sebe. Snažím se přehrávat si každý den Mendelssohna, Beethovena a Schuberta, ale myšlenka, že by mé zestárlé tělo mohlo zvítězit nad vůlí, mi nahání strach.

Tak, stěžování už bylo dost! Štěstí je, když můžeš splnit svou povinnost. To jsem vždycky odpovídala Eugenii, když mi psávala ty strašné dopisy z internátu, v nichž mi sdělovala, že by byla raději mrtvá. Měla bych se tou radou řídit také. Roky na Myliusstrasse byly šťastnými roky. Nikdy jsme nelitovali, že jsme se odstěhovali z Berlína. Pravda je, že jsem nikdy předtím o Frankfurtu neuvažovala jako o místě, kde bychom mohli žít, ale nelituju, že jsem přijala místo na konzervatoři, které mi Joachim Raff nabídl. Raff nebyl můj šálek čaje, byl jedním z pilířů klanu Lisztových ve Výmaru, což se mi ani v nejmenším nelíbilo, ale jeho nabídka stála za to, tak jsem své pocity nechala plavat. Když mě najímal, stanovila jsem si podmínky: hodina a půl vyučování denně, čtyři měsíce prázdnin, právo v zimě cestovat, povolení vyučovat doma a dva tisíce tolarů platu. Raff nerad zaměstnával ženy. „S výjimkou paní Schumannové nejsou a ani nebudou na konzervatoři žádné ženy,“ říkával. „Co se týče paní Schumannové, tu považuji za muže.“ Takže jsem byla jedinou ženou, která vyučovala na konzervatoři. Možná proto mi říkali *Frau doktor* Schumannová. Už je tomu sedmnáct let, bože, jak ten čas letí. Výuka fungovala dobře od samého začátku. Téměř všichni studenti byli mladí, vzdělaní a chtěli se učit. Marie a Eugenie se staly mými asistentkami, moc mi pomáhaly.

Zdejší život je veselejší, snadnější, město prosperuje, není tu tolik chudiny, nikde kolem není vidět žebráky a obyvatelé Frankfurtu jsou na to náležitě hrdí. Lidé žijí jednoduše a s jistou elegancí, není tu nic z vulgárnosti Berlína. Město není nijak velké, přesto však disponuje vynikajícím orchestrem, prosperujícím divadlem pod vedením Otta Davrienta, má překrásné okolí a do lesa je to půl hodiny vlakem... Když jsme se sem přestěhovali, k radosti přispělo i to, že Elise a její manžel, Louis Sommerhoff, přijeli z New Yorku a usadili se jen blok od našeho domu, takže se navštěvujeme prakticky denně. Vedle v ulici bydlí Julius Stockhausen a naše přítelkyně Marie Bernaová žije v Budesheimu, což je od města kousek. Další důvod k veselí. Návštěvy neberou konce. Z Vídně sem za námi pravidelně přijíždí Johannes, z Mnichova Levi, z Lipska Herzogenbergovi a samozřejmě má stará celoživotní přítelkyně Emilie Listová, která žije v Mnichově. Samotou jsem nikdy netrpěla. Zato smrt nás navštěvovala až přespříliš často.

Zničehonic jsem pocítila potřebu být nablízku své matce. Pročítala jsem její dopisy a přepadl mě hluboký smutek. Život daleko od matky k naší rodině patřil. Nejprve jsem žila já daleko od té své a později moje děti ode mě.

Téměř všechny vzpomínky na matku z období, kdy jsem byla ještě dítě, jsou mlhavé. Vybavuji si jen její hlas. Maminka byla zpěvačkou a klavíristkou a měla nádherný hlas. Tehdy jsem nechápala, proč otce opustila. Později jsem to pochopila beze zbytku. Otec prodával piana a byl profesorem hudby. Hodně cestoval, a když byl doma, býval buď zavřený u sebe v pokoji, kde vyučoval, nebo se intenzivně věnoval společenskému životu. Neustále hledal nové kontakty. Obchody a studenti jej zaměstnávali natolik, že matka trávila většinu času o samotě. A on nebyl zrovna manžel, který by dokázal její prázdnotu vyplnit něhou a být k ní milý. Ty řídké chvíle, kdy bývali spolu, se omezovaly na otcovy požadavky

a soustavný matčin pláč, na nějž otec reagoval křikem a boucháním do stolu. Z nějakého důvodu jej matka rozčilovala, nikdy se k ní nechoval laskavě. Nakonec přišla chvíle, kdy to nevydržela a udělala něco, čeho se tehdy odvážila jen hrstka žen – odešla s jedním hudebníkem, otcovým přítelem Adolphem Bargielem, který byl o čtrnáct let starší než ona. Jako dítě jsem ji viděla snad jen dvakrát či třikrát. Zákon nařizuje, že po rozvodu má otec právo na opatrovnictví dětí, a tak ten náš toho práva využil. Od pěti let jsem žila jen s ním a s mladšími bratry Alwynem a Gustavem. Viktor, ten nejmladší, zůstal u matky. To, že jsem vyrůstala bez ní, dodnes bolí jako trn zapíchnutý v kůži. Zanechalo to na mně následky. V počátcích našeho soužití býval otec velmi frustrovaný, jeho hrdost ranilo to, že jej manželka opustila. Já jsem se často schovávala u naší kuchařky Berthy a v noci se choulila do klubička v rohu postele. V naší rodině se vypráví, že jsem se naučila mluvit až velmi pozdě, první slovo jsem prý pronesla až ve čtyřech letech. V jednom kuse jsem poslouchala, jak otec křičí a matka pláče, a tak jsem se rozhodla raději nemluvit. Nebo jsem možná začala mluvit pozdě proto, že Johanna Ströbelová, má první vychovatelka, byla prakticky němá. Neměla jsem stejně staré kamarádky. Nevzpomínám si, že bych si hrála s panenkami. Nezajímaly mě. Nikdy jsem nechočila do školy, od dětství mě vzdělávali domácí učitelé. Vyrostla jsem mezi dospělými a myslím, že jsem se od malička chovala jako jedna z nich.

Když zavřu oči, vidím pracovnu v otcově domě v Lipsku a sebe, jak sedím na židliče. Pokoj byl osvětlen jen několika svícmi. Nevzpomínám si, proč jsem byla v jeho pokoji, a ne ve svém nebo se v kuchyni nebavila s Berthou, jak jsem to dělávala, když otec nebyl doma a já měla strach.

Najednou vešel otec. V ruce nesl balíček, který položil na stůl.

„Otevři ho, Klárko, je pro tebe.“ (Když měl dobrou náladu, říkával mi Klárko). Byly to krásné černé sametové šaty s bílými hedvábnými stužkami. Zírala jsem na ně s otevřenou pusou. Netroufla jsem se jich ani dotknout. Byly hebké jako pěna.

„Chci, aby sis je zítra oblékla.“

Dalšího dne pozval otec skupinku známých, mezi nimiž byl náš nejlepší rodinný přítel, doktor Carus, a já si sedla ke klavíru, obklopena všemi těmi pány, kteří na mě zvědavě hleděli. Zahrála jsem Mozartův *Koncert pro klavír Es dur*. Myslím, že se mi to moc nepovedlo, protože jsem musela třikrát zopakovat chromatickou stupnici. Jakmile hosté odešli, otec mi vyčínil za stupnici, ale zároveň mě pochválil za klid, s nímž jsem hrála, a dal mi pytlík bonbonů. Bylo to devátého září 1827. Ten večer rozhodl o mé budoucnosti. Do osmých narozenin mi chyběly čtyři dny. V následujících měsících uspořádal otec v domě nespočet menších koncertů, na nichž jsme společně hrávali Schubertovy sonáty.

Friedrich Wieck. Kde začít s popisem otce, jemuž vděčím za to, kým jsem? Pronikavý pohled, hřmotný hlas, prst pevně ukazující na mou pravou ruku. „Rytmus, Kláro, raz a dva a tři, počítej doby, čtyři a pět a šest. Nezastavuj se! Když zahraješ falešný tón, hraj dál, nezastavuj se, dokud neskončíš, to je klavír, rytmus a plynulost. Je to jako řeka, Kláro!“

Byla jsem předurčena k umění a měla štěstí, že to otec rozpoznal už v útlém dětství. Byl mým prvním učitelem klavíru. Za všechno, co umím, vděčím tomuto odhodlanému a tvrdohlavému muži, který mi zařídil život tak, abych mohla žít jen pro vysoké ideály. Za to mu budu vděčná do nejdelší smrti. Milovala jsem ho a respektovala. Ale začala jsem ho nenávidět ve chvíli, kdy jsem se zamilovala do Roberta. Bože, to byla hrozná doba! Z otce se stal zlý člověk, který nám zlomil srdce a Roberta přivedl na pokraj šílenství.

Když zavřu oči, s dojetím před sebou vidím rok 1828, který následoval po roce, v němž mi daroval šaty. Byl to nejdůležitější rok mého dětství. Vidím samu sebe v euforii, neklidnou, nervózní, neschopnou ovládnout nadšení. To všechno se dělo zároveň. V červenci se otec oženil s Clementinou Fechnerovou, s níž jsem nikdy neměla dobré vztahy, proč to nepřiznat. A dvacátého října jsem měla své první veřejné vystoupení.

Večer před tím nezapomenutelným vystoupením jsem se snažila usnout, ale byla jsem tak nervózní, že to nešlo. Věděla jsem, že mě čeká těžká zkouška, a ze všech sil jsem si přála, aby to dopadlo dobře, aby na mě otec mohl být pyšný a hrdý na to, co mě naučil. Následujícího dne, nastrojená do nových šatů (také dárku od něho), jsem nervózně čekala na příjezd kočáru koncertní síně Gewandhaus, který mě měl vyzvednout.

„Povoz pro slečnu Wieckovou už je tady!“ zakřičel kdosi a já jsem rychle vyběhla z domu. Před dveřmi nestál elegantní kočár se skleněnými okénky, ale velmi nepěkná rachotina, která vyhlížela jako pohřební. Vyšplhala jsem se do ní a ke svému překvapení zjistila, že tam sedí další čtyři dívky, které na mě zírají, jako by právě uviděly písečného muže od E. T. A. Hoffmanna. O deset minut později jsem si uvědomila, že jedeme opačným směrem. Tudy se přece nejede ke Gewandhausu. Začala jsem ječet. „Stůjte, zastavte!“ Teprve pak si všimli, že udělali chybu. A že mě vezou na místo, kde se konal ples na počest dívek z lipské smetánky. Pomohli mi vystoupit a zanedlouho se objevil kočár Gewandhausu se skleněnými okénky, do něhož jsem s bušícím srdcem nasedla. Koně letěli téměř tryskem. Nemohla jsem přece přijet pozdě na svůj první koncert! Konečně jsme dorazili na místo a já spěšně vyskočila z kočáru. Otec stál u vchodu a musel být velmi nervózní z toho, že jsme přijeli tak pozdě, ale nedal na sobě vůbec nic znát.

„Zapomněl jsem tě varovat, Klárko, než někdo poprvé

zahraje na veřejnosti, pokaždé ho vezmou na malou projížďku,“ usmál se a podal mi sáček švestek v čokoládě.

Toho nezapomenutelného večera jsem hrála variace od Kalkbrennera. Dlouho mi tleskali. „Vynikající! Dokonalé!“ vykřikovali. S divoce bušícím srdcem jsem jim znovu a znovu děkovala. Klaněla jsem se, křížila v pukrlátkách nožky, kladla si dlaně na prsa a znovu se ukláněla. Jako bych se narodila s talentem na klanění. Teď se tomu směji, ale v tu chvíli jsem byla skutečně dojatá. Věděla jsem, že se mi to podařilo, že mi neujel falešný tón. „Bravo!“ zvolal otec, a to byla ta největší odměna.

Ještě téhož týdne jsem poznala Paganiniho, podle mého otce vůbec nejlepšího virtuosa všech dob. Večer před setkáním s tímto geniálním houslistou jsem zaslechla, jak se otec baví s doktorem Carusem. Asi si neuvědomili, že jsem v pracovně taky. Otec vykládal doktorovi, že Paganini nás přijme u sebe v hotelu, a pak začali probírat fámy, které o hudebníkovi kolují: že je posedlý ďáblem, že zavraždil svou milenku, aby si z jejích střev mohl vyrobit houslovou strunu, že jakýsi nebožtík otevřel oči, když jej slyšel hrát. Takové hlouposti! Strávila jsem polovinu noci tím, že jsem se snažila spojit stvůru, o níž hovořili, s „největším virtuosem všech dob“.

Když jsem ho následujícího dne spatřila, napadlo mě, že by to všechno mohla být pravda. Jeho tvář byla ďábelská. *Podobá se noční sově ze samotného pekla*, pomyslela jsem si a představila si ilustrace z jedné pohádkové knihy. Jeho smolné oči se na mě upřeně, bez jediného mrknutí upíraly. Chyběl mu jeden zub. Vlasy měl rozčuchané. Byl hubený jako lunt a jeho neuvěřitelně dlouhé prsty na ruce připomínaly šípky. Požádal mě, abych mu zahrála něco od Mozarta. Jakmile jsem skončila, aniž bych se jedinkrát zastavila, spatřila jsem jeho výmluvný výraz. Neřekl nic. Pouze se usmíval a odhaloval mezeru po chybějícím zubu. Potom souhlasně pokýval hlavou.

Líbilo se mu to. Doporučil mi, abych hrála v klidu, beze spěchu a abych při hraní tak přehnaně nepohybovala tělem.

„Hrajte pokaždé v klidu, jako by vám patřil všechny čas světa, jako byste plula po křišťálové průzračné vodě.“

Jeho hlas nezněl ani trochu ďábelsky. Naopak, byl měkký a melodický. Najednou už jsem nepochybovala, že ty zvěsti byly lživé.

Týden po koncertu v Gewandhausu mě otec s obvyklou přísností opět za něco káral. Určitě jsem zahrála špatně pár tónů. Vidím ho, jak přede mnou stojí, orlí nos, oči jako pár nožů, jak mi dýchá do tváře a z úst mu vychází jemný pach po klobásách a cibuli. „Holka líná, nepozorná, neposlušná, paličatá!“ Když jsem mu slíbila, že se polepším, udobřili jsme se. Náš vztah profesora a jeho žáčky byl okořeněn hádkami a nadávkami. On mě napomínal, já si stěžovala, že je nespravedlivý, pak jsem ho žádala o prominutí a on mi nosil čokolády.

Ano, rok 1828 byl nezapomenutelný. Jak by taky ne? Byl to začátek mé klavírní kariéry a zároveň rok, kdy jsem poznala Roberta. Dodnes jasně vidím jeho tvář ve chvíli, kdy jsem jej poprvé spatřila. Seděla jsem v obývacím pokoji našeho domu a něco psala, když se zničehonic ve dveřích objevil muž a zahleděl se na mě, jako by ho překvapilo, že tam jsem. Když zavřu oči, mám ho před sebou. Muž středního vzrůstu, spíš korpulentní, velký nos, hladké široké čelo, jemná ústa a rty podobné poupěti, hrubé kaštanové vlasy, plné narůžovělé líce. Měl přívětivou tvář a laskavý výraz. Byl elegantně oblečený. Na svůj věk možná až moc. Bylo mu osmnáct, ale mně samozřejmě připadal mnohem starší.

„Pan Wieck tady není?“ otázal se, aniž by se hnul ode dveří. Hlas měl tak tichý, že téměř nebylo slyšet, co říká.

„Otec odešel. Můžete tady na něj počkat, jestli chcete.“

„Vy jste Klára, že ano? Slyšel jsem vás hrát v Gewand-

hausu a musím uznat, že to bylo úžasné. Ještě téhož večera jsem napsal matce. A víte, co jsem jí v dopise oznámil? Právě jsem slyšel nejlepší klavíristku v celém Lipsku.“

Posadil se vedle mě.

„Nepíšete tak skvěle, jako hrajete na klavír,“ poznamenal a ukázal na šikmá písmena v sešitě.

„No, nemám na psaní moc času.“

Bože, čas! ... Vždycky ho bylo málo, nikdy nebylo dost času na miliony problémů, které jsem musela řešit. V té větě byl obsažen celý můj budoucí život, už jsem neměla mít čas na nic jiného než na hudbu. A právě v tom prostoru jsme se, já a Robert, setkali.